

Inserati se sprejemajo in velja tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. — kr.
za pol leta . . . 4 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V Ljubljani na dom poslati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stalnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Nemčurski listi pa duhovščina slovenska.

Odkar je bil za Ljubljano izvoljen nov knez in škof, liberalni nemčurski listi v eni sapi udrihajo po duhovščini slovenski in novemu škofu dajejo lepe nauke, kako naj jih kroti s šibami in škorpijoni. Opisujejo jih, kakor da bi bili zgolj divjaki tam kje iz srednje Afrike, ali pa ljudožerci iz polineških otokov. To so sami fanatiki, ki so najbolj krivi narodnega prepira, ki dolžnosti mirnega svojega pastirovanja zanemarijajo in namesto ljubezni sovraštvo in razdor trosijo med ljudi itd. A te psovke liberalnih listov niso nove, tisuč in tisučkrat so jih že prežvečili. Ko je nemčurstvo v srenjskem odboru ljubljanskem najbolj cvetelo, nakupičil jih je bil mestni odbor celo v posebni adresi do 4 ministrov takraj-litavskih, v kateri je nemčurska svojat vse nerednosti po Kranjskem in drugod zvrčala na duhovščino slovensko. To nesramno obrekovanje in natolcevanje je duhovnike pripravilo, da so v posebni spomenici do ministra bogočastja protestovali zoper to počenjanje liberalnih kričarjev in ovrgli prav vse, kar so jim ti širokoustneži očitali. Spomenica ta je tako jasna, odločna in dovršena in se tako vjemaj s tem, kar liberalni listi ravno sedaj očitajo duhovščini slovenski, kakor da bi bila nalašč njim v odgovor sestavljena. Glasi se pa tako-le:

„Vaša prevzvišenost! Časniki so razglasili spomenico, ktero je poslalo občinsko svetovalstvo glavnega mesta ljubljanskega zaradi žalostnih prigodkov 23. velicega travna t. l. v ljubljanski okolici in v mestu samem slavnim c. k. ministerstvom notranjih zadev, pravice, uka in deželne brambe.

Po pravici se je vsa dežela čudila, da ta spomenica vse imenovane napake duhovščini pripisuje. Ako ljubljanski „Tagblatt“, ki je kakor pravijo, časnik tukajšnjega ustavnega društva, neprenehoma zasramuje in zasmehuje, karkoli je našemu narodu drago, častitljivo in sveto, in še prav posebno duhovščino sovražno in zvijačno obrekuje, bi o taki časnikarski predrznosti in prevzetnosti še molčali, ker vedidel nič ne pomaga upirati se zoper tako početje.

Vsa druga pa je, ako občinsko svetovalstvo glavnega mesta duhovščino pogublja. Od skupščine, ki šteje 30 umnih mož, se sme pričakovati, da prav dobro prevdari in pomisli, preden pošlje spomenico štirim slavnim c. k. ministerstvom. Ako tedaj to svetovalstvo ves stan, ki je veke in veke pravno in družbinsko redovnost prav posebno podpiral, brez ozira obsojuje ter ga slavnim c. k. vladi in občinstvu toži, da se pregrešuje zoper družbeni red in da postave zaničuje, je taka sodba silo pomenljiva. Ko bi duhovščina o takem brez-

milostnem trenji molčala, bi sama sebe uničila in se pregrešila zoper svete dolžnosti, ki jih ima spolnovati do sebe in do vernih. Zato podajo z vsem spoštovanjem podpisani to spomenico Vaši Prevzvišenosti, da se na njo ozirate.

Občinsko svetovalstvo toži duhovščino, da ne vé prav ceniti svojega poklica učiti ljudstvo in ga duševno vzrejevati. Kakor smo se začudili njegovemu, nepričakovanemu spoznanju, da je duhovščina poklicana učiti ljudstvo in ga duševno vzrejevati; kakor nas je veselilo v tem spoznanju zapopadeno priznanje, da gre duhovščini prav posebna delavnost v ljudskih učilnicah in odgojilnicah, ravno tako določno moramo zavrniti zgoraj omenjeno tožbo, ki ves stan zadeva, ko očitno krivično dejanje.

Zares, odrejaevanje ljudstva h krščanskemu vedenju in življenju, vedno večje razvijanje in omikovanje v vseh vedah, ki njega zadevajo, kratko reči: natorno napredovanje je bilo naloga, ki si je duhovščina od nekaj pri ljudstvu za njo prizadevala in si še prizadeva. To je namen naših pridig, naših krščanskih ukov za odrasčene in za otroke, našega podučevanja v šoli in v drugotnem občevanju z odgojenci. Sto in sto prič bo rado vsaki dan pričevalo za zvestobo, s katero je duhovščina v tem svojem poklicu delala, in za dobro ime, ktero si je s tem daleč čez meje ljubljanske škofije pridobila. Ni se ji bati ugovora, ako trdi, da je ona prva začela razvijati dušne moči slovenskemu ljudstvu. Duhovščina je prišla iz ljudstva, in živi med ljudstvom, in zato dobro pozna njegove potrebe in nadloge, in zato jo je lastno srce gnalo posvetiti svoje moči pospeševanju duševnega in telesnega blagostanja ravno tega ljudstva. Duhovščina je prva začela z resnobnostjo obdelovati jezik ljudstva, v katerem edinem se temu morejo podajati pomočki omike in napredovanja. Duhovščina je veliko let, preden so se napravile šole po postavi, ljudstvo učila brati in je šole zidala in mnoge šolske ustanove narejala, in šole v sili imela. Duhovščina skrbi, da se vsakoršne knjige za ljudstvo spisujejo in razširjajo. Duhovščina pridobiva tisuč in tisuč udov društvu sv. Mohorja, ki je v ta namen vpeljano. Duhovščina z napeljevanjem k branju oblažuje ljudstvu versko in pravno čutilo in uravnava dostojno vnanje obnašanje tisučerihih domačinov, in pa ob enem tudi pospešuje časno srečo ljudstva, ker mu je tako mogoče prebirati poduk v raznih delih kmetijstva.

Občinsko svetovalstvo naj le pošlje mož med ljudstvo, in lahko mu bodo poročili, kako duhovščina z napravo drevesnic sadjerejo, z vsajanjem murb zlasti svilorejo, z vpeljevanjem žlahnih trt vinorejo pospešuje, z obdelovanjem celine ljudstvo k enakim poskušnjam spodbada in mu tako pomaga k polajšanju njegove hude osode. Gotovo silo neradi govorimo o svojih

lastnih delih. Le brezumno obrekovanje občinskega svetovalstva je nas prisililo, da jih omenimo.

Sicer pa dobro vemo, da svoje naloge še nismo popolno končali in da imamo še veliko dela, ki se ga ne branimo, ampak si bomo prizadevali ga v božjem imenu izvršiti. Tudi ne spregledujemo zasluženja, ki so si ga drugi pridobili zaradi omike ljudstva; vendar smemo brez razžaljenja prijateljev pravega napredovanja našega ljudstva srčno stopiti pred občinsko svetovalstvo in ga vprašati, ali je kak stan kos našemu stanu v delavnosti za omiko in napredovanje ljudstva. Duhovščina je po časnikih in z osebnim občevanjem z vernimi prav posebno ta visoki namen dosegla, in vedoma se prepovedanega pomočka v dosego tega namena nikdar ni posluževala. Taki junaki delavnosti nasproti občinsko svetovalstvo ni sram duhovščine pred krščansko občino, pred slavno vlado in pred vsem svetom sploh dolžiti, „da ne bi očitno surovost in bahanje s telesno močjo odpravljala s pomočki krščanske ljubezni in z zgledom krščanske strpljivosti, se velikokrat poslužuje svoje veljave ravno v nasprotnem smislu.“ Taka tožba še ne razodeja sence pravicoljubnosti. Ko bi bil ta ali uni izmed nas v tem času, ko mora biti vsak pripravljen na vse strani se braniti zoper strupene pušice obrekovanja, zasramovanja in zasmehovanja in varovati najsvetejše, neprodajljive dobrate človeškega rodu, odvrčevanje napade, prestopil gotovo postavu, saj nismo zunaj postave, tudi ne nad postavu, in tudi ne zahtevamo izjeme; občinsko svetovalstvo naj le brez ozira naznani duhovna, ki je postavu prestopil, dotičnim gosposkam, da sodnija dejanje natanko preišče in postavu izvrši.

„Z mešanjem politike z vero“, pravi občinsko svetovalstvo, „moti duhovščina zdravo in versko čutilo ljudstva in podpira razdraženost s svojo duhovsko oblastjo.“ Natora vstavno vladane države ima to v sebi, da se mora vsak državljani bolj ali manj s politiko pečati. Ali samo duhoven, ki je tudi avstrijski državljani in davke plačuje, bi ne smel imeti samostalnosti zaradi politike? Ali se bo le duhovnu štelu v hudodelstvo to, kar vsak modri za se zahteva? Ali se bo le duhoven preganjal, ako se po postavi poslužuje ustavnih pravic? Kdo ga sme tožiti, dokler se ravna po postavah? Ako jih je prestopil, naj spričajo letó; ako pa nimajo trdih dokazov v rokah, je tožba občinskega svetovalca, da duhovščina z mešanjem politike z vero moti zdravo in versko čutilo ljudstva in podpira razdraženost njegovo s svojo duhovsko oblastjo in „s premisljivom divjost ljudstva redi“, zaznamovana z neizbrisljivim znamenjem obrekovanja.

Zares versko je čutilo našega ljudstva; z neugasljivo ljubeznijo se drži krščanstva in

cerkve, in si tudi ne da vzeti tega najdražjega zaklada, ker je prepričano, da v nobeni človeški napravi ne dobí namestita. To versko čutilo gojiti in s tem ubogemu ljudstvu edino stanovitno tolažbo, edino gotovo upanje v tem revnem življenju ohraniti, ima duhovščina za svojo najsvetejšo dolžnost in ima tudi trdno voljo, to dolžnost v vseh okoliščinah, pod vsako vstavo z nepremakljivo zvestobo spolnovati. Tudi z d r a v o je čutilo našega ljudstva; ono prav dobro ve, česa mu je treba; ono vé prav dobro presojevati, kje so njegovi pravi resnični prijatelji, komu se sme zaupati. Duhovščini ni treba mešati politike z vero; ljudstvo se še zmiraj z vso pristrčnostjo drži svojih duhovnih pastirjev, in dokler mu v dobrih in hudih dnevih z ljubeznijo in darežljivostjo na strani stojimo, za njegovo omiko in napredovanje darežljivo skrbimo, bode pri nas iskalo sveta in poduka in vsa zvijačna zapeljevanja mu zdravega čutila ne bodo mogla zmotiti.

Čudno je, da imajo mogočni ustavoverci še zmirej toliko bojazni in strahu pred „oblastjo“ duhovščine. Mi nismo prevzetni zaradi te oblasti, temuč zelo čutimo svojo slabost in obžalujemo, da nimamo zdatnejših pomočkov, da bi ljudstvo hitreje pripeljali na tisto stopnjo napredovanja in omike, ki je je zmožno.

Spomenica občinskega svetovalstva pravi, „duhovska oblast ima tuj namen in se le pregostokrat postavi umikuje.“ Prav gotovo, duhovska oblast ima namen, ki je mislim občinskega svetovalstva morebiti tuj, ki pa zadeva največji prid našega ljudstva. Duhovščina drugega noče, kakor da naše ljudstvo svojo lastnijo, ki mu je dana od Boga, ohrani in raste k polnosti starosti Kristusove, da je vdana Bogu in avstrijskemu cesarju, ker ve, da bi bilo ljudstvo brez teh lastnij zadrževano v napredovanju. V tej svoji delavnosti se duhovščina ne boji postave in se ji tudi ni treba umikovati. Bodi si pa, da bi se duhovščina pri svojem početju postavi umikovala, bi se ne umaknila bistremu očesu občinskega svetovalstva, kakor kaže njegova spomenica. Zakaj se pa občinsko svetovalstvo ne poslužuje z večjo krepkostjo svoje policije, da bi duhovščino, ki postavo prestopa, sodniji v obsojenje izročevala. — Občinsko svetovalstvo duhovščino slavni vladi in vsemu svetu predrzno toži, naj pa tudi brez strahu pred sodnijo svojo tožbo spriča, ker se bo sicer pred vsem mestom, ki ga zostopa, in pa tudi pred vso deželo grozno osramotilo in še malo zaupanje, ki ga ima, zgubilo.

Ako spomenico dalje beremo, moramo občinsko svetovalstvo zares milovati zaradi skorej otročjega strahu pred duhovščino, da še namestniku cesarjevemu, blagorodnemu gospodu deželnemu predsedniku očita, da „se nepogojno gospodstvo duhovščine v šoli še zdaj ni po postavi omejilo.“ Kako čudno je to! Ali občinsko svetovalstvo ne vé, da še nimamo postave zaradi šolskega nadzorništva? Ali ni izvedelo, da, dokler ni te postave, ima ukaz 10. svečana t. l. tudi v naši deželi svojo veljavo? Ali nima naj višjega vodstva ljudskih šol vlada v svojih rokah? Ali se ni knezoškofijski konzistorij šolskih opravil popolno znebil? Ali ni vsem okrajnim dekanom brez izjeme šolske nadzorovanje vzeto? Ali je morebiti zoper postav, da duhovni še krščanski uk v šoli uče, da duhovni ko vodilni kateheti ali vodniki v velikih šolah, ali da duhovni pastirji ko vodniki začetnih šol svojo službo opravljajo, dokler se ne bo krajno šolsko nadzorništvo prenaredilo? — Zoper katero postav je ravnal deželni predsednik, ko je zaradi prenaredbe ljudske šole

tudi dva duhovna poklical v svoje svetovalstvo? Kje je postava, ki zahteva tako ločenje šole od cerkve, da bi se duhovščina šoli ne smela približevati? Z ozirom na govor, ki ga je imela Vaša Prezvzišenost 31. sušca t. l. v gosposki zbornici, smo si svesti, da take ločitve tudi slavna vlada ne namerava. Če pa občinsko svetovalstvo vpliv duhovnov v šolo naravnost pogublji v imenuje, je ta beseda v neodpustljivi lahkomišljenosti izrečena in bode za tako veljala, dokler občinsko svetovalstvo omenjenih dotičnih skušenj ne razglasi.

Kakor so pa neskazane, natolcljive in obrekovalne tožbe občinskega svetovalstva zoper duhovščino v vseh srcih, ki imajo še kaj čutila za pravico in ljubezen, po vsej pravici nejevoljo zbudile, ravno tako prav nam je, kar se slavni vladi priporoča zaradi njenega obnašanja proti duhovščini. „Delavnost duhovščine na leci in v šoli se mora ostro nadzorovati,“ tako hoče občinsko svetovalstvo, „in vsak prestop se mora po postavi ostro kaznovati.“ Prav dobro; v vseh duhovnijskih cerkvah se vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik oznanjuje Božja beseda; to je naš poklic, in gorje nam, ko bi tako ne ravnali! Silo nas bo veselilo, da bodo vsi občinski svetovalci po samem in v skupščinah sklenili poslušati toliko pridig, kolikor bo le mogoče. Nam veljajo besede Gospodove: Kar sem vam povedal na uho, označite na strehah. Kolikor pogostneje in pazneje nas bodo poslušali, toliko manj se nam bode bati, da bi imeli kaj vzroka sumičiti našo postavnost. Še upanje se bode v nas obudilo, da bode Gospodova beseda vnanje in notranje uho prešinila in poslušavce tako prenaradila, da se zaželeni mir zares povrne v mestu in na kmetih in da dobimo zares vsem ljubo prostost, v kateri se z vsakim po pravici ravna in enaka postava vsem velja.

V Ljubljani 8. rožnika 1869.

Kakor strela je bila ta spomenica treščila med tukajšnje nemčurje, med duhovščino in vernim ljudstvom slovenskim pa je bila napravila veliko radost in zadovoljnost. Jasnejše in določnejše se ne more dokazati, da vse, kar nemčurji očitajo duhovščini slovenski, je le hudobno obrekovanje in neopravičeno sumničenje. Razmere duhovnikov naših so tu opisane prav tako, kakoršne so in kakoršne po sedanjem stanju cerkve katoliške tudi biti morajo. Spisatelj te spomenice kaže dobro znanje razmer ene misli, enega duha z duhovščino slovensko in neprestrašenost te svoje misli razodeti, če je treba, tudi ministru. Ime njegovo se takrat ni bilo razglasilo, ker to ni bilo potrebno, sedaj pa se nam zdi potrebno očitno povedati, da spisatelj te spomenice, ki se tako toplo poteguje za duhovščino slovensko, ki tako grenke in debele pod nos drobi nemčurskim ustavovercem in liberalcem, je — novoizvoljeni škof ljubljanski, dr. Janez Zlatoust Pogačar, ki je bil spomenico med vsemi tudi najprvi podpisal. Tu imate odgovor na vaše članke o ustavoverstvu novoizvoljenega škofa, tu imate jasen dokaz sodbe dr. Pogačarja o delavnosti cerkveni in politični duhovščine slovenske!

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. julija.

Avstrijske dežele.

Črnoviško nemško vseučilišče se bode odprlo 4. oktobra. Rusinski dijaki so pa v Ljubljani sklenili na črnoviško vseučilišče le po-

dati se, če bodo ustanovili najmanj eno stolico za rusinski jezik. Če ostanejo pri tem sklepu, bode morala vlada spolniti njihove želje, ali pa dijake iz drugih krajev tje vabiti, da profesorji ne bodo, predavali praznim klopem.

Neki ogerski vladin list piše, da morajo na Oggersko privabiti novih naseljencev, da pomnože delavne moči pa blagostanje Oggerske. Pa kdo bo hotel naseliti se tam, če bodo Madjari tako ravnali z drugimi narodi, kakor so začeli?

Vnanje države.

Hercegovinski upor se močno razširja. Že so se bili Turki in kristijani večkrat sprijeli; najimentniši dosedaj je bil boj pri Nevesinji, kjer je kristijanom prišlo v roke 12 Turkov in 50 konj. Drugi so pobegnili, pa med begom jih je bilo mnogo pomorjenih. Pri drugem večem napadu padlo je po poročilih iz Metković 250 Turčinov. Navdušenost med kristijani vedno raste in njihove čete se od dne do dne množé. Turška vojna se bliža meji črnogorski in bode najbrže kmalo Črnogorci pripravila k boju s Turčini. Starašina Plamenac je šel na Dunaj vnanjemu ministerstvu razjasnovat, da se Črnogorci ne bode več moglo braniti, da bi se ustaje ne vdeležili. Vendar pa „Glas Črnagorca“ zopet razglša prepoved podpirati upornike in naznanja, da si bode knez prizadeval diplomatsko pomagati bratom hercegovinskim in da bode slehern v Črnogori najdel zavetje, ki tje pribiži, Turčin ali kristijan. — Sliši se, da naš domač polk bar. Kuhn, št. 17, dobil je povelje biti pripravljen, da na prvo povelje odide na mejo hercegovinsko.

Prusi nakupujejo v okrajih karpatskih konje, ki so se vsled tega silno podražili.

Bavarska vlada je od škofov zahtevala pastirske liste, ki so jih bili izdali zaradi volitev. Hoče li g. L u t z, ker s premembo volilnih okrajev ni nič opravil, škofo tirati pred sodnijo?

Francoska skupščina bode do 4. novembra počivala. Kaj pa potem? Sliši se, da Francozi nakupujejo po Ruskem konje za svojo vojno.

Iz Španjskega poročajo Karlisti, da S a v a l l s je našeškal Alfonsovega generala Arronda, ki je zgubil vse konjike in pobegnil v Vich, kjer ga imajo zajetega. Martinez Campos pa je pobegnil v Puycerdo, kamor so poslali tudi mnogo ranjenih Alfonsistov.

Izvirni dopisi.

Iz Mitweida, 28. julija. Da po slovenskih pokrajinah manjka olike, to se vedno piše po velikonemških časnikih v Nemčiji in zunaj Nemčije. Če se slovenski poslanci oglašijo za slovenske šole, se jim očita, da je slovenski jezik preokoren za šole in da nimamo zadosti literature. Kar oliko zadeva, se res še mnogo pogreša na Slovenskem, pa saj tudi v Bismarkovem rajhu niso samo olikanci, ampak mnogim, če so tudi skoz 6—8 let šole obiskovali, še več za vsakdanje življenje primanjkuje. Učitelji na ljudskih šolah v mnogih krajih niso mnogo boljši ko na Slovenskem, če ne še slabši in šola jim je deveta briga. Res, da otroci morajo šolo redneje obiskovati, ker predstojništva srenjska ostro na to pazijo (večkrat pa tudi ne). Pa kaj jim vse to pomaga, če se pa v šoli nič ne naučé! Na tukajšnjih šolah se podučuje mnogo, skoro bi rekel, čisto nepotrebnih predmetov, potrebnejši se pa zanemarljivo (!) oliko ljudstva z različni društvi z bolj-

ševati. V vseh krajih, kjer več ljudi biva, po vaseh in po mestih so bralna društva, politična društva. itd.

Mi Slovenci, ki moramo tudi skrbeti za oliko svojega naroda, bi tudi morali severne sosesde, če tudi nam ne posebno prijazne, v tem obziru posnemati.

Prvič ima narod že sam korist od tega, kar se nauči, in drugič mu tudi tujci ne bodo več mogli očitati neolikanosti. Vsled tega sem sklenil v današnjem dopisu rodoljubom na srce položiti pot do olike; če ni po vsem prava, jo vsak lahko popravi, saj je meni tudi znan pregovor: „Več ljudi več ve in več oči več vidi.“

a) Šole. Pred vsem je nam skrbeti za dobre šole, ker one so odgojilnice naše in mladine. Posebno na ljudske šole se moramo ozirati. Skrbeti je treba deželi, in posebno srenjam, da se vse šole s potrebnim orodjem in učnimi pripomočki, pred vsem pa z dobrimi učitelji preskrbijo. Denara v tem obziru ne smemo preveč varovati, saj ni na škodo ampak narodu na korist. Otroci naj se pa premladi v šolo ne silijo. Po mojih mislih bi bilo najboljšje od osmega do dvanajstega leta. V štirih letih se že mnogo nauče. Premladi otroci v šolah svoj razum prelahko presilijo. Učitelji pa morajo biti vrli narodnjaki, da bodo delali za blagor naroda, ne pa le za potujčenje. Le tako bodo zvesto spolnovali svoje dolžnosti, če bo njim samim ležeče na napredku mladine, in ne bodo samo zato podučevali, da bi jih kak nemškutarsk nadzornik á la Zima, pohvalil, ampak le iz pravega domoljubja. V šolah naj se podučujejo le potrebni predmeti in posebno materni jezik in razni oddelki iz zgodovine naroda našega naj se ne izpuste! Tako se bo narod začel zavedati svoje narodnosti, nemčurstvu bode trden jez zastavljen proti potujčenju in kmalo bodo nasprotniki morali spoznati, da slovenska dežela je naša lastnina in da zanemarnje več ni. V mestih bi se pa smeli razun teh štirih razredov napraviti še drugi, katerih bi pa nikdo ne bil dolžen obiskovati n. p. kaka dva razreda, kjer bi se razun nekterih potrebnih predmetov iz računstva in prirode razlagala tudi zgodovina našega naroda in kratek obseg slovnice raznih slovanskih narečij, tako da bi ne le naša, ampak tudi literatura družih slovanskih narodov našemu narodu bila razumljiva. Učenci bi se pa tudi že zgodno učili poznavati, kako važni so materni in njemu sorodni jeziki in prepričali bi se, koliko sveta imajo otroci Slave. Da bi se po šolah krščanski nauk ne smel prezirati, ume se samo o sebi, ker pravi Slovenec mora tudi skrbeti za ohranjenje vere svojega naroda.

Ker sem omenil, kakošne bi morale biti ljudske šole, naj ob kratkem še razodenem svojo misel o srednjih šolah. Sedanje srednje šole, gimnazije in realke, so visokega pomena. Prve so pred vsemi za izobraževanje učenih stanov in druge bolj za obrtnijski in kupčijski stan. Glavna naloga teh šol je mladino, ki si je v ljudskih šolah pridobila potrebne predvednosti, pripravljati za višje šole. Da pa Slovenci dobimo sposobne narodne može za vradnije in za učitelje na šolah, bi morale srednje šole posebno skrbeti, da bi se razun drugih predmetov še posebno gojili materni in drugi slovanski jeziki, literatura in zgodovina našega in drugih slovanskih narodov in zgodovina pa zemljepis Avstrije in družih slovanskih držav.

Učitelji na srednjih šolah bi morali biti vrli narodnjaki in strokovnjaki v svojih predmetih, da bi naše šole za drugimi na zaostajale. Ne pa, kakor sedaj, ko se nemčurstvo posebno

na realkah goji. Če vidijo, da hoče kdo, ki mu je narodnost kaj mar, v realko vstopiti, si že kak izgovor izmislijo, da se ga iznebijo. (Tako se je meni prejšnje leto godilo; čeravno mi je g. vodja ljubljanske realke rekel, da moram priti v začetku oktobra, se je prvega oktobra izgovarjal, da je prepozno, koje izvedel, da sem Kranjec in ne Korošec.

Posebno velika pozornost bi se pa morala obračati na učiteljska pripravništva, ki morajo odgojevati dobre učitelje za ljudske šole. Ta učilišča bi imela biti prava ognjišča vedam in narodnosti, ne pa gnjezda nemčurstva in liberalizma. Učitelji bi morali biti strokovnjaki in narodnjaki; ne pa taki, kakoršni so na ljubljanski pripravnici, če je vse resnično, kakor je prejšnje leto gospod učiteljski pripravnik S. v „Slovenskem Narodu“ opisoval.

Najvišja učilišča so pa vseučilišča, tehnične šole in razne akademije, katerih pa še nobenih Slovenci nimamo. Silno potrebno bi bilo v Ljubljani vseučilišče in tudi kje na jugu kaka politehnika s slovanskim učnim jezikom, da bi Jugoslovanom ne bilo treba iskati tujega izobraževanja v znanstvenih obrtnijskih strokih. S politehniko bi se lahko združil tečaj za više kmetijstvo, gozdarstvo, rudokopje in fužinarstvo. Če bi se te šole vse posamezno ustanovile, bi preveč stalo, če bi se pa vse skup, bi predmete, katere vsi tehniki potrebujejo, lahko za vse predaval eni in taisti učitelj.

Za dalnje višje šole naj bi se tedaj vsi jugoslovanski organi potegovali. Res, da na enkrat ne gre, pa s časom bi šlo. Nemci imajo zdaj tudi doma zadosti opraviti in se ne bodo mogli prisilno utikati v jugoslovanske zadeve, Madjari pa so že skoro popolnoma prišli na kant. Današnja nam protivna vlada ne ostane vedno na krmilu, ampak bo tudi enkrat propala in vtegnejo priti nam bolj prijazni može na ministerske stole. Slovencem bi pa bilo tudi priporočati, da bi dijake na višjih šolah, kolikor mogoče, podpirali, da prej dobimo dovolj domačih višjih vradnikov, da tujcev ne bomo potrebovali in da tujci izvedo, da izmed Slovencev tudi kdo kaj zna.*)

Domače novice.

V Ljubljani, 31. julija.

(„Laibacher Zeitung“ pa „Tagblatt“), ki novice ljubljanske pobirata po tujih časnikih, po nekem telegramu „P. Lloyd“ poročata, da dr. Razlag je imenovan za oskrbnika škofijskih grajščin. Ta novica je bosa in je imela menda le namen pozvediti, kaj ljudje k temu porekó. Ker novoizvoljeni škof pravico do posestev škofijskih dobi še le z potrjenjem papeževim, bode med tem časom ta posestva oskrboval od stolnega kapitola izvoljeni oskrbnik, g. kanonik Urh, ki se v tej zadevi prihodnji teden poda na Štajarsko. Po nastopu kneza in škofa pa bosta imenovana 2 oskerbnika, eden za Štajarsko in eden za Kranjsko, ktera so si škof že izbrali, katerih pa še nočemo imenovati, ker ne vemo, bosta li ponujeno jim službo hotela prevzeti ali ne.

(„Schulzeitung“) z nekako notranjo zadovoljnostjo poroča, da je na ljubljanskem Gradu bil te dni viši državni pravdnik z Gradca ter svojo nevoljo izrekel nad tem, češ, da se hudodelniki v šoli premalo nemščine učé. Iz tega je videti, da Nemci in nemčurji ponujajo blagor kulture svoje pravičnim in krivičnim, da niso nikakor zbirljivi. Sicer pa mislimo mi,

*) Želji bodemo ustregli.

Vred.

da pravica zapira na Grad hudodelnike zato, da bi se poboljšali, ne pa da bi se nemščine učili. Ali pa je morda hudodelnik poboljšan brž, ko se nemščine nauči vsaj toliko, kolikor je znajo pisatelji „Schulzeitung-e“?

(„Poresti iz življenja hudodelnikov“.) Prvi zvezek je prišel zdaj na svetlo in se dobiva pri pisatelju Jak. Aléšovcu in v Blaznikovi tiskarni po 30 kr.

(Vstopnice za besedo) ki bo jutri v čitalnici, se dobivajo jutri nedeljo zjutraj od 10.—12. in popoldne od 2.—4. ure v čitaln. pevski sobi.

Razne reči.

— Duhovske spremembe: Č. g. Jož. Hafner fajmošter v pokoji je v Loki 22. t. m. umrl. R. I. P. Č. g. Rajmund Kalan se je fari Robski odpovedal in gre za administratorja na Vrh.

— Spremembe v učiteljstvu: Gospodin Marija Fröhlich je imenovana za učiteljico na dekliški vadnici ljubljanski, g. Golmajer pa pride iz Žabnice za učitelja v Weisenfels.

Oglas.

Odbor za zidanje „narodnega doma“ v Novem mestu daje na temelju sestavljenih in pregledanih računov o finančnem stanju tega podvzetja od 1. februarja l. 1873 do konec aprila t. l. sledeči pregled do občnega znanja: Dohodki.

1. Darila posameznih rodoljubov in narodnih društev	2915 gl. 95 kr.
2. Posojila domoljubov na dolžna pisma	2784 „ — „
3. Denarji na menjice izposojeni	6100 „ — „
4. Razni dohodki	38 „ — „
Skupni znesek dohodkov .	11837 gl. 95 kr.

Stroški.

1. Za zemljišče	2260 gl. — kr.
2. Za materijal in delo . .	8645 „ 74 „
3. Obresti za izposojene denarje	721 „ 28 „
4. Razni stroški	232 „ 23 „
Skupni znesek stroškov .	11859 gl. 25 kr.
Če se odštejejo dohodki .	11837 „ 95 „
ostane primanjkljaj . . .	21 gl. 30 kr.

Od vpisanih daril in posojil še ni izplačano 2776 gl.

Podpisani odbor si šteje v svojo dolžnost, da izreče vsem p. t. rodoljubom, kateri so se ali z darili ali s posojili vdeležili zidanja prvega „narodnega doma“ na Slovenskem, najsrčnejšo zahvalo s prošnjo, da blagovolijo tudi v prihodnje po mogočnosti podpirati narodno podvzetje.

Ob enem pa tudi prosi odbor vse častite domoljube slovenske, ki še ali niso pristopili kot podporniki narodnem domu, ali so pa zastali v plačevanju vpisanih doneskov, da izvolijo kmalu pristopiti in poslati obljubljeno podporo, da se kakor hitro mogoče izvrši blaga naprava, ki bo steber narodne stvari na Dolenjskem.

Poslopje se bo letos toliko dodelalo, da se bo mogla narodna čitalnica preseliti v pritlične prostore.

V Novem mestu dne 28. julija 1875.

Grof Josip Barbo, Janko Poljanec,
predsednik, tajnik.

Opomba: Natančnejši račun, kakor tudi imenik vseh podpornikov narodnega doma se bo kmalu dotičnikom poslal.

Klic

do dobrotljivih src dražih rojakov.

Revna je sicer naša mila domovina na blagu in dobrotnih vstanovah, pa, kakor skušnja učí, je bogata z blagimi srci, ki tudi z malim premoženjem rade pomagajo za dobre naprave. Taka dobrotljiva naprava za največje reveže, neozdravljive siromake, se je začela pred kratkim snovati v Ljubljani, kjer so kupili nekteri dobrotniki prostorno posestvo v Kravji dolini in se sedaj zida za omenjene siromake nova hiša, 26 sežnjev dolga, z dvema nadstropjema, ki bo zamogla sprejeti 70—80 tacihi revežev iz vse dežele. Gotovo je to potrebna in dobrotna naprava za našo deželico, ki nima nikamur s takimi siromaki, katerih edina bolnišnica v Ljubljani ne more sprejeti ali obdržati!

Ta dobrotna naprava bo čisto zasebna ali privatna, brez gotove očitne pomoči, ter se bo izročila v oskrbovanje usmiljenim sestram, ki slovó po vsem svetu zastran svoje izvrstne ljubezni do bolnikov in siromakov sploh.

Za to koristno napravo so vložili omenjeni dobrotniki toliko, da se je kupilo posestvo s poprešnjim starim poslopjem, kar je zneslo okoli 12.000 gld. Poglavitna reč je sedaj zidanje novega poslopja, ki se bo letos pod streho spravilo in spomladi znotranje oskrbelo, ter bo stalo gotovo čez 30.000 gld.; pa nima druge istine ter kapitala, razun milih src vernih rodoljubov, na ktere ta klic s tem ponižno pa zaupljivo potrka in želí, da bi ga zaslišali in uslišali vsi kršanski sobratje.

Ker bo ta potrebna naprava za omenjene siromake vse naše dežele, zato se ta klic obrača do usmiljenih dobrotnikov ne le v Ljubljani, ampak po vsi deželi — zlasti do čast. gospodov duhovnov, da bi po svoji previdnosti premožnejše dobrotnike zasebno poprosili, pa tudi vso srenjo očitno z lece nagoovorili, da sleherni po svoji moči pripomore k tej dobrotljivi napravi; saj s časom bo kak siromak skoraj vsake srenje te dobrote deležen, ter bo tako srenjam samim pomagano.

Res je sicer, da v sedanjih hudih časih se težko vedno daje, pa krščanska ljubezen še vedno najde kako stvarico za dobra dela; in On, ki je sicer rekel: „Revežev bote vedno imeli“, je tudi zagotovil: „Kar ste storili najmanjšemu, ste meni storili“. —

Zato, dragi rojaki, storite za ta blagi namen po svojih okoljščinah, kolikor kateri vé in more, in sleherni bo imel v svojem srcu veselo zavést, da je k dobri napravi kaj pripomogel, dolžnika pa bo imel Njega, ki je rekel: „Dajte, in se vam bo dalo! Bodite usmiljeni, da bote usmiljenje dosegli!“ — sicer bi mogla dobrotna že pričeta reč zastati, kar bi bilo največjim siromakom v silno škodo in mili domovini v nečast.

Fr. Kramar, korar,
za odbor.

Opomba. Darovi naj se blagovolijo pošiljati ali vredništvu „Zgod. Danice“, ali podpisanemu gosp. kanoniku Fr. Kramarju, usmiljenim sestram, ali pa gosp. špiritvalu K. Heidrihu.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k						
	Pšenice	Rži	Jedrnata	Ovsa	Turšice	Ajdo	Prosa
v Ljubljani	2.80	1.75	1.30	0.90	1.65	1.50	1.50
v Kranji	3.05	2.00	1.85	0.90	1.75	1.50	1.50
v Luki	3.00	1.90	1.80	1.00	1.65	1.40	1.55
v Novomestu	2.35	1.85	1.10	1.00	1.70	1.60	1.65
v Sodražici	2.90	—	—	1.00	1.50	1.50	1.65
v Mariboru	2.25	1.80	1.55	1.05	1.55	1.30	1.65
v Ptaju	1.75	1.50	1.50	0.95	1.25	1.15	1.60
v Celji	2.35	1.80	1.55	1.15	1.75	1.50	1.70
v Celovcu	2.25	1.75	1.43	0.97	1.33	1.05	1.32
v Trstu	3.00	1.90	1.40	1.00	1.80	—	—
v Zagrebu	2.15	1.75	1.25	0.90	1.25	—	—
v Varaždinu	2.00	1.45	—	1.00	1.17	1.05	1.50
na Dunaju	3.00	2.15	1.85	1.10	1.75	—	—
v Pešti	2.80	1.75	—	1.40	1.60	—	—
v Pragi	2.70	2.21	—	1.36	—	—	—
v Gradcu	2.30	1.60	—	1.15	1.50	—	—

Telegrafične denarne cene 28. julija.

Papirna renta 70.75 — Srebrna renta 74.10 —
1860letno državno posojilo 112.— — Bankine akcije 932
— Kreditna akcija 215.50 — London 111.35 — Srebro
100.80. — Ces. kr. cekini 5.24. — 20Napoleon 8.89.

Bolnikom v prid navedemo v sledečem več pohvalnih pisem, ki so najboljši dokazi o izvrstni moči pravega Wilhelmovga antiartritičnega antirevmatičnega kri čistečega čaja.

Gospodu Franju Wilhelmu, lekarju v Neunkirchen-u,
V Hainburgu 21. nov. 1874.

Vaša blagorodnost! Iz hvalečnosti se čutim dolžnega Vam naznaniti, da me je pri Vas narajeni Wilhelmov antiartritični antirevmatični kri čisteči čaj rešil bolezni, ki bi se ne dala po nobenem drugem zdravilu ozdraviti.

Kakor je resnica, pritrjujem s svojim imenom in pečatom, da sem osem mesecev vsak dan rabil ga eno porcijo in bil po tem ozdravljen

božjasti, ki me je že 7 let metala.

tako, da sem se je popolnoma znebil, ker me že 14 mesecev ni nobenkrat več vrgla.

Blagovolite to v prid drugih bolnikov po časopisih objaviti.

(L. S.)

Ignacij Berger.

O. št. 4218.

Jaz potrjujem, da je osebno mi znani gospod Ignacij Berger, c. k. načelnik telegrafijske postaje v Hainburgu, to pismo pred menoj lastnoročno podpisal.

V Hainburgu tridesetega novembra tisoč osem sto sedemdeset in štiri.

(L. S.)

Ant. Paravicini l. r.

c. k. notar.

Gospodu Franju Wilhelmu, lekarju v Neunkirchen-u
V Altenfeldenu Gor. Avstr. 30. nov. 1874.

Vaš Wilhelmov antiartritični antirevmatični čaj za čiščenje krvi, kterega dobivam iz lekarne gosp. Avgusta Hofstätterja v Lincu, dela pri nas veliko dobrega, je vsega čišla vreden in se po našem priporočanju zelo razširja; celo naš gospod dr. Nickl se čudi temu čaju, ker sem čez leto in dan pri njem jemala zdravila, pa je putka in slabost čutnice pri vsem tem postajala čedalje hujša; zdaj pa sem porabila 3 pakete čaja in zdrava sem.

Zares z vsem spoštovanjem Vas pozdravlja

Julijana Kramel, hiš. posest. št. 6.

Gospodu Franju Wilhelmu, lekarju v Neunkirchen-u.

V Komornu (na Ogerkem) 30. nov. 1874.

Vaša Blagorodnost! Dovoljujem si izreči Vam svojo najpričnejšo hvalo, da sem bil tako srečen zvedeti za Vaš Wilhelmov antiartritični antirevmatični čaj za čiščenje krvi. Bog vsega mogočnega mi je pripomogel do tega zdravila, ker sem 12 let toliko pretrpel, 3 leta toplíce obiskoval; vse, kar se mi je svetovalo, za mazati in pariti, stalo me je mnogo denarja in bolečin, pomagalo pa ni nič.

Se enkrat mojo tisočerno zahvalo za dobri čaj, brez kterega ne bi smela biti nobena hiša, ker on je zdravnik pri njej.

Ker me zdaj toliko ljudi poprašuje, kaj mi je tako hitro pomagalo, moral sem mnogim povedati Vašo adresno. Prosim še, da bi mi vlnudno poslali še 4 pakete tega Wilhelmovga antiartritičnega antirevmatičnega čaja za čiščenje krvi, kerga potrebujem za gospoda mestnega glavarja. Prosim, pošljite mi ga proti poštnemu povzetju.

S spoštovanjem

Jožef Scharner, stavbeni mojster,
Wassergasse št. 1196.

(18—21)

Svarimo pred ponarejanjem in sleparijo.

Pravi Wilhelmov antiartritični antirevmatični čaj za čiščenje krvi se dobiva le iz prve mednarodne fabrikacije Wilhelmovga antiartritičnega antirevmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchenu pri Dunaji ali v mojih časnikihih navedenih zalogah.

Zavitek, v 8 obrokov razdeljen, po predpisu zdravnika pripravljen, s podnikom v različnih jezikih 1. gld., posebej za kolek in zavoj 10 kr.

Na ugodnost p. n. občinstva se pravi Wilhelmov antiartritični antirevmatični čaj za čiščenje krvi tudi dobiva: v Ljubljani pri Petru Lasniku; v Kranji pri K. Šavniku; v Postojni pri Jožefu Kupferschmidu; v Novem mestu pri Dom. Ricoli-u; v Celji pri Baumbachu, lekarju, Francu Rauscherju, lekarju in Karolu Krisperju; v Mariboru pri Alois Quandestu; v Prassbergu pri Tribucu; v Beljaku pri Matevž Fürstu; v Celovcu pri C. Clementschitsch-u; v Gorici pri Franzonc-u lekarju; v Varaždinu pri dr. A. Halterju, lekarju.

Piccolijeva lekarna „k angelju“.

Farmacijske specialitete
Gabriel Piccolija,
lekarja v Ljubljani na dunajski cesti.

Anaterinova ustna voda in zobni prašek.

Boljši, nego vsaka druga zobna voda in zobni prašek, pravo sredstvo zoper zoboból in ustne bolezni, zoper gnjilobo in majanje zob, zoper difteritis ali vnetico grla in skorbut, prijetnega duha in okusa, krepi dalje zobno meso, in je sploh neprimerljivo sredstvo za čiščenje zob. Kdor ga enkrat poskusi, dal mu bode gotovo prednost, vzlic vsem enakim izdelkom. 1 steklenica 60 kr., 1 škatlja 40 kr.

Ribje olje, pošiljano naravnost iz mesta Bergen na Norveškem, brezkusno in ne slabo dišeče, 1 originalna steklenica 80 kr.

Pravi sajdlivec pulver. Nareja se s čisto kemičnih tvarin. 1 škatlja 80 kr., 1 tucat škatelj 6 gold. 60 kr.

Pravo vinsko žganje s soljo, v pomoč bolehnemu človeštvu pri vsih notranjih in vnanjih prisadib, zoper večino bolezni, posebno za vsakovrstne rane itd. 1 steklenica 40 kr.

Eliksir iz Kine in Koke. Najboljši do sedaj znani želodečni likér. Pospešuje cirkulacijo in prebavljenje, ter različne organe in ude z nova okrepi in oživi. 1 steklenica 80 kr.

Glycerin-Crème, je posebno izborno sredstvo zoper razpokane ustnice in kožo na rokah. 1 flacon 30 kr.

Lancaster-lilijna voda. Toaletni zaklad. Specijalno, da se ohrani koža krasna, nježna in mehka, se jej daje prednost pred vsemi umivalnimi vodami, lepoticjem in lepoticnim sredstvom, ktera so često škodljiva. 1 steklenica 1 gold.

Rajžev pulver. Izključljivo iz vegetabilčnih tvarin, posebno zdrav za kožo, kterež podeli izvirno brhkost in čvrstost, kar se nahaja le pri mladini. 1 paket 10 kr., 1 škatlja 40 kr.

Sok iz Tamarinde. Po mrzlih sredstvih iztlačen. Učinkuje znamenito krepilno in olajšajoče. 1 steklenica 40 kr.

Nezmotljivo sredstvo zoper mrzlico. Učinek tega léka je dokazana istina in vsaki bolnik, ki je lék uže poskusil sam na sebi, se bode radostno prepričal, da je najmočnejše in zanesljivejše sredstvo do sedaj znanih zoper ponavljajočo se mrzlico. 1 steklenica 80 kr.

Naročila se izvršujejo vračajočoj se pošto proti poštnemu povzetju. (36—13)